

A gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy az őket érintő kérdésekben kifejthessék a véleményüket

„A bíróságnak az eljárása során – elháríthatatlan akadály esetét kivéve – mindkét szülőt meg kell hallgatnia és értesítenie kell az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket a nyilatkozattétel lehetőségéről.” A fenti mondat a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per kapcsán 2022. augusztus 1-től olvasható a Polgári Törvénykönyvben – hívták fel a figyelmet a Fővárosi Törvényszék (FT) előadói a 2022. október 19-én tartott sajtótájékoztatójukon. E módosító rendelkezés bevezetésére az úgynevezett Brüsszel IIb. rendelet miatt volt szükség nem csupán Magyarországon, hanem az Európai Unió összes tagállamában. 2022 augusztusában tehát egy nemzetközi kötelezettség által generált jogszabáymódosítás történt a Polgári Törvénykönyvben.

Dr. Ocskó Katalin, az FT általános elnökhelyettese, családjogi bíró felszólalásában hangsúlyozta, hogy a jogszabály miniszteri indokolásából kitűnik: **a jogalkotó minél szélesebb körben szeretné a gyermekeknek biztosítani azt az egyébként már évtizedek óta létező lehetőséget, hogy az őket érintő kérdésekben kifejthessék a véleményüket.**

A gyermekeket a bíróság levélben értesíti arról, hogy az elhelyezésükre irányuló eljárásban nekik is **lehetőségük** van arra, hogy megosszák a bíróval a kérdés kapcsán megfogalmazott véleményüket.

Természetesen a bíróság a szülőket is értesíti arról, hogy a gyermekük fog kapni egy, az eljárásban való részvételi lehetőségről szóló tájékoztató levelet. A szülőket e nekik címzett levél kapcsán is együttműködési és tájékoztatási kötelezettség terheli, következésképp meg kell beszélniük a gyermekkel azt, hogy ő mit szeretne, s a szülőknek is tájékoztatniuk kell a gyermeket a bíróság előtti nyilatkozattétel lehetőségéről.

A szakértő bíró felhívta a figyelmet arra, hogy mindig az adott gyermek lelkiállapota, fejlettsége, értelmi képessége alapján mérlegeli a bíró, hogy az adott kiskorú az ítélőképessége birtokában van-e vagy sem. Az ítélőképesség meglétével vagy hiányával kapcsolatban a nemzetközi egyezmények nem tartalmaznak rendelkezéseket. A magyar szabályozás értelmében azt a kiskorút tekintjük ítélőképessége birtokában lévő gyermeknek, aki életkorának, értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes a meghallgatása során felfogni azt, hogy az őt érintő tények és döntések milyen lényegi tartalommal bírnak. Megérti, érzi, hogy róla mit fognak dönteni, és a várható következményekkel is tisztában van. Esetenként és gyermekeként külön-külön kell a bíróságnak mérlegelnie azt, hogy egy adott gyermek az ítélőképességnek birtokában van-e vagy sincs.

Példaként említette, hogy ítélkező tevékenysége során ő találkozott már olyan 8 éves gyermekkel, aki ítélőképessége birtokában volt, de olyan 12 évessel is, akiről csak azt tudta megítélni, hogy még nincs rálátása körülötte történetekre és nem tudja felfogni annak lényegi tartalmát, hogy miről is szól az eljárás.

Dr. Ocskó Katalin előadásában kitért arra is, hogy a bíróság két esetben hallgathatja meg a gyermeket személyesen. Egyrészt akkor, ha azt a gyermek maga kéri, másrészt pedig abban az esetben, amikor a meghallgatást – az egyéb adatok alapján – maga a bíró tartja szükségesnek. A meghallgatás szintén két módon történhet: vagy személyesen hallgatja meg a bíróság a gyermeket, vagy pszichológusszakértő útján.

A bírónő nagyon fontosnak tartotta kiemelni: **minden, ami a gyermekeket érintő bírósági eljárásokban történik, az ő jogaiknak az érvényesülésére, valamint védelmük minél hatékonyabb kifejezésére szolgál.** A bíróság egész eljárása alatt egyértelműen a gyermek érdekét kell, hogy érvényesítse – nem csupán a döntésében, hanem az eljárása során is.

A bírák számos, pszichológusok által tartott képzésben részesültek az elmúlt évek során, amely foglalkozások visszatérő témája volt az, hogy miként, milyen módon kell a gyermekeket meghallgatni. E téma kapcsán példaként említette a bírósági vezető, hogy a gyermekektől például soha nem kérdezik meg, hogy kinél szeretnének élni, de azt sem, hogy mit gondolnak, hogy mi legyen az elhelyezésükre vonatkozó döntés. A bíróság szeretné megismerni a gyermekeket, hiszen róluk, az ő életükről születik döntés, ezért nagyon fontos, hogy a múltjukra és jelenükre vonatkozó gondolataikról és érzéseikről, valamint a jövőjükre vonatkozó elképzeléseikről közvetlenül tőlük és ne csak a szüleiktől tájékozódhassanak a bírák. A tapasztalatok alapján kijelenthető, hogy a gyermekek a szorongásuk oldására fókuszáló légkörben nagyon hamar megnyílnak. Sok esetben maguk a gyermekek döntenek úgy, hogy nem az ő meghallgatásukra kialakított helyiségben szeretnének beszélgetni a bíróval, hanem egy tárgyalóban. Nagyon sok gyermek ugyanis sokkal izgalmasabb helyszínek találja a tárgyalót, s azt szeretné, hogy ott hallgassák meg őt.

Végezetül a gyermekek egyre növekvő jogtudatosságát a következő példával illusztrálta dr. Ocskó Katalin: van olyan kiskorú gyermek, aki saját maga indított távoltartási eljárást az őt bántalmazó szülőjével szemben.
